

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 43.

Fylke: Sogn og Fjordane

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Selje

Emne: Ting til legedom og vern
mot sykdom.

Bygdelag: Stadlandet.

Oppskr. av: Ole Kr. P. Fure

Gard: Fure indre.

(adresse): Drage Nordfjord.

G.nr. 48 Br.nr. 1.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ja.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1 - 9, Ukjendt.

10. Som smågutt fandt jeg her i huset, et belte som var sammensatt av en kopperplate og en sinkplate, med et tøyestykke i mellom. Kver plate hadde to hull, og var bundet sammen med alm. tråd, slik at $\frac{2}{3}$ av platerne lå på hinannen mens den ene tredjedel var fri. Ved en S-formet metaltråd var så platerne bunset sammen, 1 sinkplate og en kopperplate. Jeg spurgte min far hvad dette var, - fortalte han, at det var noget de kalte for elektrisk belte. Det skulle legges i edik, å så hektes sammen omkring livet. Det skulle hjelpe for gigt, sa han, og ellers for mange andre sykdommer. Han hadde lite tro på at der var noget nytte i det.

Jeg synes å minnes, at han sa, det var etter en annonse i et blad, det var anskaffet.

E. Öreringer.

14. Fra omkring 10-årsalderen, (1907) når jeg fikk vere med til Leganger kirke, (nordsiden av Stad) kan jeg huske en mann som hadde öreringer i begge örene. Senere så jeg ham ofte, muligens til omkring 1920. Han var fra nordsiden av Vanelvsfjorden, (Sunnmöre) gift med en kvinne fra Stadlandet. Derfor kom han ofte til kirke der.

15. Disse öreringer var som av rund streng nr. 16 og helt slette, sandsynligvis av gull. Det så ut som om de var stukket igjennem öreflippen.

16. Der var ringer i begge örene.

17. Jeg spurgte min far, hvorfor han hadde disse ringer i örene, og han sa at de påstår det skal vere for å skjerpe synet.

19. Kvinner har jeg ikke sett bære slike ringer för i den senere tid, etter 1917-18, og da etter min mening bare for pyd.

Forskjellige ting.

20. Kjenner ikke til, at folk har hatt på seg noget for å hindre sykdom. Derimot var det en tro, at når man bar på seg en "fir=klöver" eller "fem=klöver", så hadde en lykken med seg i alle ting. En treklöver vilde sikre den som bar den på seg, mot å bli "synkvervd".

Klöver, er det samme som klövergress.

Det er blit fortalt, at en tryllekunstner skulle vise at en mann kröp inn den ene ende på en hel tømmerstokk, (Dette var på Engen, i Bergen, før der var så utbygd som nu). Folk herfra bygderne var der også, for å se på oppvisningen. Det var ikke til å ta feil av, mannen kröp inn i tømmerstokkens hele ende og kom ut av den annen. En kone som kom over engen med et knippe høy, stanset opp, og spurgte de som stod nærmest: "Er dette noget å gape å se på, at mannen kryper langst med tømmerstokken."

Tryllekunstneren blev arg og lovte på at hun skulle bli lønnet for sin lösmunnethet.

Da konen en stund etter kom samme vei tilbake, uten høy, kom der en vannström rennende som vokste mer og mer, Konen blev stående forskreket, og löftet på skjörterne, høyere og høyere etter som vannet vokste, samtidig som hun skrek om hjelp, til hun stod med alle skjört om livet.

Det merkelige var at tilskuerne ikke så noget til vannmasserne som konen blev skremt av.

Denne historien er blitt fortalt av flere av eldre folk, og at konen så mannen krype lanst med tømmerstokken, kom av at hun bar et høyknippe hvori der var klövergress, (treklöver).

Et godt middel mot huggormbit, var å få tak i en huggorm å brenne den til aske. Så skulle man ta asken blande den med litt vann så den blev som en tykk gröt, og legge på såret etter huggormbitet. Min far kunne huske at dette råd var blit brukt i hans ungdom, men han kunne ikke huske om det var nogen hjelp deri. Selv trodde han ikke noget derpå.

Når man skulle koke römmegröt f. eks. til bryllup o.l. "bruragraut" så brukte kokken å ha en "sölvtokronestykke" ned på bunnen av gryten som gröten kokte i, for at gröten ikke skulle svi i bunnen. Jeg vet at det var i bruk til 1924, og da samme kvinne er kokk fremdeles, kan det tenkes at samme fremgangsmåte er i bruk fremdeles. Tokroningen oppbevarte vedkommende kokk, som et "klenodium".

Kveitekroken, kalles et bein av kveiten (fisk) som finnes i kverken på fisken. Fikk man en kveite, sa måtte den som fisket den ha det stykke hvori kroken var. Dette bein måtte en så oppbevare for at ikke kveitelykken skulle gå sin vei. (Miste fiskelykken etter kveite).

En hestesko over fjösdören brakte lykke med seg, Jeg har hört lite om ting som kunne bringe ulykker med seg.